

Bijlage 1: Uitwerking en verduidelijking

Brabant en ganzen

De voorkeur van ganzen voor Nederland is bepaald niet nieuw. Ganzen komen van oudsher voor in Nederland. Op oude winterschilderijen kun je soms vliegende ganzen ontdekken. Ook Brabant heeft een aantal gebieden waar ganzen zich thuis voelen, dat zijn met name de gras- en waterrijke gebieden in Noord West-Brabant en langs de Maas.

Het klimaat van de Hollandse winter is goed voor ganzen. Gras is de belangrijkste bron van voedsel en tijdens een normale winter groeit het gras langzaam. Dat komt ganzen goed uit want ganzen houden van jong, eiwitrijk gras dat goed te verteren is. En ganzen houden van open vlaktes met laag gras en niet van hoog gras of een verruigde omgeving.

Het vlakke land biedt net als de toendra overzicht, zodat ganzen hun vijanden kunnen zien aankomen. Bovendien is in Noord West-Brabant veel water en water betekent veiligheid. De meeste ganzen brengen de nacht door op het water of op plekken die zijn omringd door water.

Ganzen vormen een beperkt maar serieus probleem voor de luchtvaart. De gevolgen kunnen ernstig zijn, maar het is goed mogelijk met de juiste inrichtingsmaatregelen de kans op vogelaanvaringen te minimaliseren. Defensie heeft goed beleid in dezen, met verschraving van de graslanden in de omgeving van de startbaan. Het is uiteraard belangrijk dat we geen aantrekkelijke gras- en waterpartijen aanleggen in de buurt van vliegvelden.¹ Ook met hekken en verruigde stroken kunnen gebieden onaantrekkelijk gemaakt worden.

Gebiedsaanpak in plaats van soortenbeheer

Ganzenpopulaties en hun aanwezigheid worden vooral bepaald door voedselaanbod. Door het onaantrekkelijk maken van gebieden of door juist geschikte locaties aan te bieden is het mogelijk om de schade door ganzen te voorkomen of te verminderen. Ganzen komen met name voor in het noorden van West-Brabant in waterrijke en graslandgebieden. Doordat de ganzen zich voornamelijk daar bevinden, is daar de meeste schade te verwachten en biedt het ook voldoende kansen voor een

gebiedsgerichte aanpak.

Statenfractie Partij voor de Dieren Noord-Brabant, maart 2016.

De meest diervriendelijke methoden krijgen de voorkeur

Doden van ganzen als middel om schade te voorkomen of om permanente aantalsreductie te realiseren is geen geschikte methode. Voor de overwinterende ganzen geldt dat zij zich voortplanten in Arctische gebieden of het noorden van Rusland. Het

¹

<http://www.faanabeheereenheid.nl/noordbrabant/jacht%20beheer%20en%20schadebestrijding/Diersoorten/Vogels/Watervogels/Gans/Grauwe%20gans.doc/>

doden van deze ganzen in Nederland heeft dan ook weinig effect. De omstandigheden in de broedgebieden bepalen de grootte van de populatie en elke winter zullen er weer nieuwe ganzen naar ons land komen. Voor de meeste van deze soorten geldt dat het broedsucces afneemt, onder andere door de klimaatverandering, zodat ook in ons land een autonome tendens naar afname van de wintergasten gezien wordt.

Datum

14 maart 2016

Documentnummer

Naast het feit dat het doden van winterganzen niet effectief is, heeft ook het verjagen grote nadelen. Wanneer dieren voortdurend worden opgejaagd, verbruiken ze meer energie. Ze zullen dat compenseren door meer te eten, waardoor de schade toeneemt. Daarom is de winterrust in daarvoor geschikte gebieden zo belangrijk.

Ook voor onze broedvogels geldt dat de aantallen voornamelijk gereguleerd worden door het aanbod aan voedsel en broedgelegenheid. Wanneer de stand daalt onder de draagkracht van het gebied, neemt de overlevingskans voor de jongen toe. Wanneer door jacht het aantal vogels wordt gereduceerd, zie je een toename van het broedsucces, tot soms 20 procent. Als je de populatiegrootte van een soort wilt veranderen, is het de meest effectieve manier om je te richten op de *bottleneck* factor.

Daarbij blijft het zo dat het doden van de ganzen eindeloos herhaald zou moeten worden, terwijl veel diervriendelijke preventieve methoden een structureel karakter hebben. De kosten van het doden van ganzen zijn ook aanzienlijk – ongeveer 5 euro per gans. Voor het gemiddelde afschot van de afgelopen 10 jaar is dat 33 duizend euro per jaar. Het is vanzelfsprekend dat de kosten hoger zullen zijn als er besloten wordt meer ganzen te doden, temeer doordat het lokaliseren van de ganzen bij lagere aantallen meer moeite kost. Voor dat geld kunnen ook diervriendelijke methoden worden ingezet.

Structurele methoden krijgen de voorkeur boven tijdelijke maatregelen

Inrichtingsmaatregelen zijn het meest effectief voor het voorkomen van schade door ganzen. Denk daarbij aan het opwerpen van barrières tussen water en land of het aanbrengen van landschapselementen waardoor ganzen de landbouwgronden niet meer aantrekkelijk vinden. Eenmaal ingezet hebben deze methoden voordelen voor de lange termijn. Inrichting van naastgelegen natuurgebieden zoals inzaaien met (witte) klaver, zodat deze aantrekkelijker worden voor ganzen, behoort ook tot deze aanpak.

Om optimaal gebruik te maken van het leervermogen van de ganzen, is het belangrijk een eenduidig signaal af te geven over in welke gebieden ze welkom zijn en waar niet. Daarom moet er meteen ingegrepen worden zodra ze zich op landbouwpercelen begeven en moeten ze verjaagd worden naar rustgebieden waar ze wel mogen verblijven. Daarbij is het belangrijk dat er goede rustgebieden worden gerealiseerd, daarbij is de juiste locatie, de juiste inrichting, maar vooral ook echte rust, van doorslaggevend belang. Sovon heeft aangegeven dat met name in Brabant de opvang in rustgebieden niet goed functioneert omdat er afschot plaatsvindt en te veel recreatie is.²

² Schekkerman H., Hornman M. & van Winden E. 2014. Monitoring van het gebruik van ganzenfoerageergebieden in Nederland in 2012/13. Sovon-rapport 2014/28. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Meldingen van overlast en/of schade worden dezelfde dag opgepakt

Landbouwschade is voor een ondernemer vervelend genoeg. Het is belangrijk om als overheid kordaat op te treden om schade zo veel mogelijk te voorkomen, schade te vergoeden en ook schade zo snel mogelijk in beeld te hebben. Daarom wordt er naar gestreefd om op een zo kort mogelijke termijn meldingen van schade te behandelen en zodoende snel tot een aanpak te komen en voor de aanpak van schade op diervriendelijke wijze draagvlak te creëren.

Datum

14 maart 2016

Documentnummer

Ganzen hebben een lerend vermogen en kunnen leren waar ze welkom zijn en waar niet. Om die reden is het belangrijk om bij (mogelijke) landbouwschade meteen in te grijpen en niet een paar dagen te wachten. Daarbij is het belangrijk dat rustgebieden waar ze naar verjaagd worden ook echt rustig zijn. Dat wil zeggen dat er daar geen enkele vorm van afschot of verstoring mag plaatsvinden.

Om overlast en schade te voorkomen wordt een taskforce ingezet

De aanpak in Flevoland om te werken met een taskforce die bij landbouwschade dezelfde dag in actie komt om de ganzen te verjagen heeft een positief effect.³ Voor de ganzen wordt snel duidelijk dat de gronden niet geschikt zijn voor het foerageren. Dat betekent dat bij het herhalen van het verjagen de ganzen onthouden dat het gebied onaantrekkelijk gevaarlijk is, en het dus een langer effect krijgt. Voor de boeren wordt de schade beperkt en biedt het gelegenheid om het gesprek aan te gaan voor een meer structurele aanpak.

Per gebied wordt daarbij een inventarisatie gemaakt van diervriendelijke mogelijkheden tot het voorkomen van schade

Sommige gebieden zijn aantrekkelijker voor ganzen dan andere. En sommige landeigenaren worden ook vaker getroffen door schade door ganzen. Met de per postcode geregistreerde schadecijfers van het Faunfonds kunnen die gebieden in beeld worden gebracht.

Met behulp van een taskforce en eenmaal in gesprek met landeigenaren kunnen diervriendelijke maatregelen worden bekeken. Voorkeur hebben structurele maatregelen, maar tijdelijke maatregelen zijn ook mogelijk.

Gebieden waar ganzen schade veroorzaken, met name graslanden, kunnen onaantrekkelijk worden gemaakt voor ganzen. Dat kan door het toepassen van tijdelijke of permanente diervriendelijke maatregelen. Andere plaatsen waar ganzen geen overlast bezorgen, bijvoorbeeld in de buurt van natuurgebieden, kunnen ganzen juist aantrekken. In Canada wordt al jaren gebruik gemaakt van het succesvolle ‘landscape design’, waarbij rekening gehouden wordt met de inrichting van de ruimte als ganzen overlast veroorzaken.

³ Dierenbescherming, (2015) ‘Ganzen: Structurele, diervriendelijke oplossingen om overlast te verminderen’, pp. 7-8.

Voor de inzet van diervriendelijke maatregelen wordt een tegemoetkomingsregeling geopend

Wanneer er methoden ter voorkoming van landbouwschade worden ingezet kun je niet verwachten dat landeigenaren voor alle kosten opdraaien. Momenteel moeten landeigenaren zelf zorgen voor preventieve maatregelen die als voorwaarde gelden om in aanmerking te komen voor een uitkering van het Faunafonds.

De ganzen zijn een deel van de natuur en de provincies zorgen voor de nodige bescherming van de natuur, inclusief de aanwezige dieren. Ook de kosten voor afschot of vergassing komen voor rekening van de provincie, dus ook een aanpak met diervriendelijke middelen zou deels voor rekening van de provincie moeten komen. Enerzijds vragen structurele preventieve maatregelen een grotere initiële investering, waardoor in de toekomst schade structureel verlaagd zou worden. Anderzijds kan de provincie in overleg met de andere provincies aansturen op een lagere bijdrage aan het Faunafonds vanwege uitblijven van schade-uitkeringen.

Datum

14 maart 2016

Documentnummer

Tellingen van ganzen worden uitgevoerd door erkende natuurorganisaties

De FBE geeft aan dat zij slechts één keer per jaar ganzen tellen, namelijk op de derde zaterdag van juli. In die periode is de stand maximaal. De populatie bestaat dan uit de niet-broedende vogels en de broedparen met al hun jongen. De dichtheidsafhankelijke sterfte heeft nog niet plaatsgevonden. Uit onderzoek van Alterra blijkt dat de telmethode van Sovon op belangrijke punten nauwkeuriger is.⁴ De tellingen van Sovon, die door grote aantallen vrijwilligers in meerdere perioden worden gehouden geven een zuiverder beeld van de feitelijk aanwezige aantallen. Bovendien zijn er gegevens waarbij rekening gehouden wordt met het aantal dagen dat de vogels in een bepaald gebied verblijven en wordt er niet alleen naar piekaantallen gekeken.

Voor zover tellingen nodig zijn, bijvoorbeeld voor onderzoek of beleid, worden de tellingen van ganzen uitgevoerd door onafhankelijke experts. Het is al zo dat Sovon zeer deskundig en uitgebreid onderzoek doet naar de vogelstand. Voor toekomstig beleid is het goed dat een dergelijke partij actief betrokken wordt bij zowel de vogeltellingen als het onderzoek naar diervriendelijke maatregelen om schade te voorkomen. Op deze wijze wordt het beleid en de uitwerking ervan ook inzichtelijker gemaakt.

De uitwerking en uitvoering van het beleid komen bij de FBE te liggen, als faunabeschermer, waarbij deze wordt ondersteund door experts op het gebied van diervriendelijke schadebestrijding

De doelstelling van de FBE is primair om er voor te zorgen dat mens en dier in harmonie met elkaar kunnen leven. Volgens de statuten streeft zij ook een diervriendelijke aanpak na. Om de diervriendelijke aanpak voor het tegengaan of voorkomen van overlast van ganzen in Noord-Brabant uit te voeren, is het van belang om voldoende expertise te betrekken bij het beleid en de uitvoering. Hiervoor worden experts gevraagd en betrokken uit verschillende disciplines, zoals ecologie,

⁴ <http://edepot.wur.nl/318919>

landschapsrichting en verjagen. Denk daarbij ook aan kennis over de inzet van de nieuwste technieken zoals de Agrilaser.

Jaarlijks wordt een rapportage opgesteld over de aanpak

Aangezien de focus in het beleid wordt verlegd van beheer middels afschot of vergassing naar diervriendelijke alternatieven en er sprake is van een nieuwe aanpak, wordt er jaarlijks een rapport opgesteld over de voortgang; deze rapportage wordt voorgelegd aan Provinciale Staten. Hierin wordt ook verslag gedaan van tellingen van ganzen en schades op gebiedsniveau, als ook een financiële verslaglegging van uitgaven en kosten.

Datum

14 maart 2016

Documentnummer